

מה אומר בטאונו של ה"מכון למחקרים
אסטרטגיים" הבריטי על מאמר זה:

"קול. דיפויאי קובע כי אין ארה"ב מסוגלת
לנהל מלחמה-גרעינית מוגבלת כיום — והוא
מעלה ספקות לגבי יכולתה לעשות זאת בעתיד."

התוכל ארה"ב לנהל מלחמה "מוגבלת"?

קול. ט. נ. דיפויאי

(קל-וחומר — לנהל מבצעים) באותם "מצבים גרעיניים" עצמם, שהאסטרטגיה שלנו הועידה להם. הצבא הרוסי צפוי בודאי לחוסר-אונים דומה ב"מצבים גרעיניים". אלא שהקומוניסטים נהנים מחירות-בחירה רבה יותר משלנו. בשביל לפתוח בחוקפנות בכל מקום שהוא בעולם — אם במישרין בכוחותיהם ואם "באמצעות-שליח" — אין הם אנוסים להזקק דוקא לכלי-הזינוח האטומיים רבי-העצמה שלהם. די בכך שינפנפו בעצמתם הגרעינית הגדלה והולכת — וכבר ירתיעונו מהעמדת מכשולים ל"מצעדה-של-ההיסטוריה". ובר-כזמן מתבצעת הלחימה בידי כוחותיהם ה"מקובלים", המרובים והמצוידים היטב — או על-ידי כוחר תיהן של בעלות-בריתם וגרורותיהם, בנוסח שהודגם לאחרונה בלאוס. יש מספר טעמים שבגללם עשויה ברית-המועצות להעדיף שלא להצית מלחמה מוגבלת רחבת-ממדים, אפילו מן הסוג ה"מקובל". אולם עצם ידעם את כושרם זה להלחם מלחמה כזאת — ואת כושרנו המפוקפק להגיב הגבה-של-ממש — עודדם להסתכן יותר בהימוריהם במשחק המדיני-הצבאי שלהם.

אפשרות השימוש בכלי-זינוח גרעיניים במלחמה מוגבלת שימשה נושא למספר מאמרים שראו-אור בכתבי-עת אמריקניים מקצועיים או עיוניים; וללא ספק העסיקה היא לא-מעט משומתי-לכם של האסטרטגים הצבאיים שלנו. במחקרים מסוגים הנערכים ב"פנטגון", מרבית המאמרים שנחפרסמו, נכתבו על-ידי אנשי החוג הגדל-ההולך של מלומדים אקדמאיים העוסקים בענייני בטחון-לאומי. חלק-הארי של מחקרים אלה הם ניתוחים הלכתיים העוסקים בשיקולים מופשטים — כגון: הרתעה; מידת-האימון בממשותם שיעוררו האיום, מזה, והאיום-הנגדי, מזה; רמות הטכנולוגיה בארה"ב וברוסיה; שיקולים מוסריים; מחיר-ורוץ מדיניים, העשויים לצמוח משימוש — או מהי מנעות-משימוש — בכלי-זינוח גרעיניים; ועוד כיו"ב. ברם, למרבה-צערם של מעצבי-המדיניות שלנו, אין כל אחידות דעים בסוגיות אלה; ההמלצות משקפות קשת-דעות נרחבת, החל באלה המצדדים בכך שנשליך עיקריהבנו על כלי-זינוח גרעיניים, וגמור באלה המתנגדים נחרצות לכל נקיטה במדיניות כזו. ויש רמזים לכך שהמסמכים הצבאיים המסוגלים — אף הם חסרי-סיכום וסותרים לא-פחות.

בשלהי 1961 נראה כי מעמדה ההגנתי של ארה"ב עודו נתון לבדיקה אינטנסיבית, כשממשלת קנדי עורכת אומדן נסיר-נותיה הראשונים במאמצה להתאים את העצמה-המוזינת לצרכיה של מדינות-חוץ נמרצת וגמישה כאחת. חקירה יסודית תגלה אולי רפיון מפתיע בפוטנציאל-הלחימה שלנו — רפיון הנובע, באורח פרדוקסלי, בעיקר מעודף עצמת-השומדה. אכן, במלחמה תרמו-גרעינית שלוחת-רסן יכולה אולי אמריקה לחבול קשות ברוסיה ובסין; אלא שדוקא יכולת זו עצמה — ביחד עם עצמה-גרעינית רוסית שאינה נופלת ממנה באימתנותה — עלולה לגרום לכך שמלחמה כזאת לא תיערך לעולם. עם זאת, קיימת בדרך-כלל בין המומחים הצבאיים המימות-דעים כי "הרתעה אסטרטגית הדדית" זו — כפי שהם מכנים את התיקו הגרעיני הנוכחי — אין בה כלל-וכלל כדי למנוע התלקחות אפשרית של מלחמות מקומיות, מוגבלות, בנוסח קוריאה, הודו-סין, סואץ ולאוס.

איזה סוגי-יכולת?

הפרדוקס שבצירוף של רפיון, מזה, ועצמת-השומדה עודפת, מזה, — יתכן שכבר הגביל חמורות את מבחר הברירות-המדיניות שלפני הנשיא בטפלו בהתערבות הקומוניסטית בלאוס. בשביל לסכל תוקפנות מקומית, יהיה אשר יהיה המקום בו היא מתרחשת, חייב העולם-החפשי להיות מסוגל לפרוס שם — ולקיים בכל הדרוש — גייסות-שלי-ממש לחיי-מת-קרקע, שיהיה בכוחם להתמודד עם התוקפנים. אי-יכולתנו לעשות זאת נובעת לא כלי-כך מאמצעים בלתי-מספיקים להטסת כוחות, או להעברתם המהירה בדרך-הים, או מן המספר הלא-מספיק של מטוסי-סיוע-קרוב — ואפילו לא מן החסר באשר לגייסות-קרוב יבשתיים; אם כי ודאי שהחסר בכל אלה מצמצם באורח-חמור את כושרנו להגיב במהירות על אתגרי מלחמה-מוגבלת. שורש הרעה הוא בכך שכוחותינו המוזינים אינם מצוידים, ואף לא מאורגנים, בהתאם לצרכיה של מלחמה רבת-מאמץ שתתנהל בכלי-זינוח "מקוב-לים"; לפעולות-קרוב רבתי מוכנים הם רק במסגרתה של לחימה גרעינית. ברם, יש ויש יסוד לחשוב כי גייסות-הקרקע שלנו — שהם מרכיבי היסוד של כל עצמה-לוחמת הנועדת למלחמה-מוגבלת — אינם מסוגלים כלל להתקיים

כיצד רואים האמריקנים (בשלהי 1961) את מערך ההתקפה שלהם כלפי ברה"מ

ב"גל הראשון":

80- בסיסים בארה"ב ומעבר-ליים — למעלה ממחצית 1,700 המפציצים אשר ל"פיקוד- האוויר האסטרטגי", נושאי פצצות-מימן וטילי "האונד-דוג" אויר-קרקע; מעשרות בסיסים לאורך גבולות רוסיה — למעלה משליש מטוסי הקרב-ההפצה של חיל-האוויר, עמוסי מטענים-גרעיניים; בבריטניה ואיטליה — 90 טילים "לטוחי-ביניים" מדגמי "תור" ו"יופיטר", שכל אחד מהם מסוגל להרוס עיר; מנושאות-מטוסים שבים (לפחות 15 במספר) — מחצית מ-1500 "מטוסי-ההתקפה" אשר לצי, כולל מפציצי-ההתקפה כבדים נושאי פצצות-אטום; מתחת לפני-הים — נמצאות בתמידות בעמדות-בים שלוש צוללות נושאות טילים (מתוך ה-5 אשר לצי) — ובהן 48 טילים "מוחצי-עיר"; מארצות-הברית — 39 טילי "אטלס" בין-יבשתיים נכונים-לפעול בארבעת בסיסים, כולם מכוונים-מראש אל מטרותיהם; משאר בסיסים ואניות — למעלה מ-500 טילים-גרעיניים מדגמי "מטדור", "מיס" ו"רגולוס" (טילים "נושמי-אוויר"), שניתן לשלחם אל-מעבר לגבול ברית-המועצות.

ב"גל השני":

שאר האמצעים שבבית-הנשק האדיר של ארצות-הברית.

סיכום אופייני בעתונות האמריקנית: "בידי ארה"ב המערך הכביר ביותר של עצמת-אש בזמן-הזמנים — 35 עד 40 אלף פצצות וראשי-נפץ גרעיניים, שעצמת-נפצם שווה ל-35 ביליון טון ט.נ.ט.; דהיינו — 10 טון ט.נ.ט. לכל נפש עליו אדמות- להנחתת כלי-זיון אלה — באם יידרש הדבר — הקיפה ארה"ב את רוסיה במאות בסיסי-מפציצים, אתרי-טילים, טילי, פולריס" תת-מימיים ונושאות-מטוסים, הערוכים כולם לתגמול מהיר."

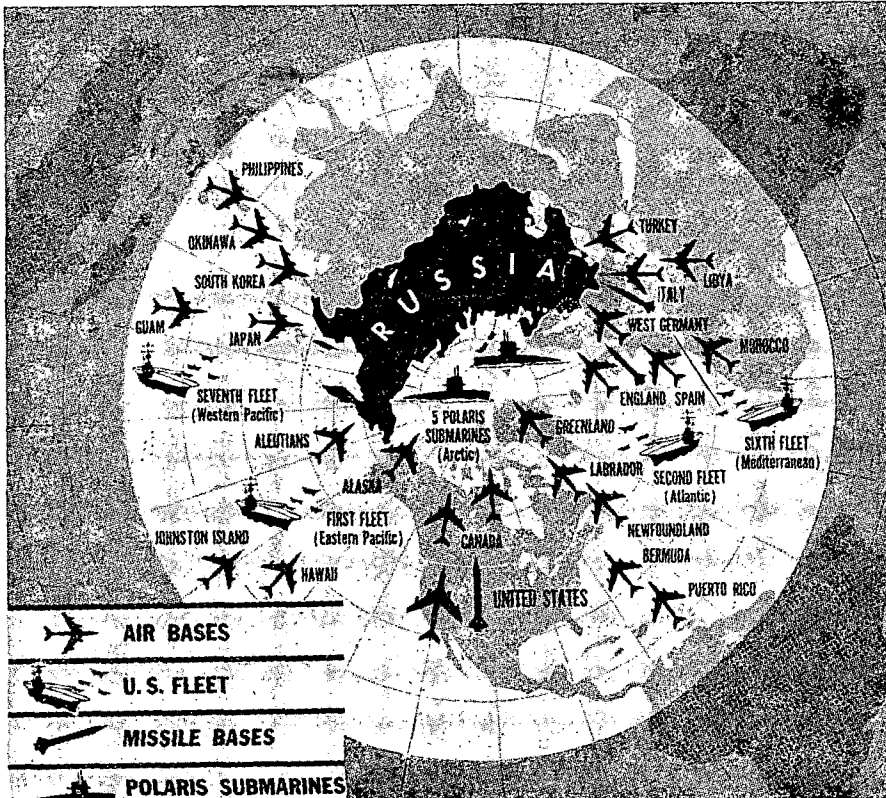
במפת-עולם זו, המנסה להמחיש את ה"כיתור הגרעיני" האמריקני כלפי ברה"מ מסומנים במיוחד:

- אזורי התנועה והשיט של ציי ארה"ב: ה"ראשון" — במזרח האוקיינוס-השקט; ה"שביעי" — במערבו של האוקיינוס השקט; ה"שני" — באוקיינוס האטלנטי; ה"ששי" — בים-התיכון (מחוסר מקום בחפה — סומן מחוצה לו);
- צוללות "פולריס" שבאזור הארקטי (הקרוב-יחסית למרכזי ברה"מ);
- ריכוזי בסיסי-טילים — בארה"ב, בבריטניה, באיטליה;
- הארצות והמקומות בהם פזורים בסיסי-האוויר האמריקניים.

ומעניין הדבר: תהיינה אשר תהיינה הש"פותיהם לגבי השימוש או אי-השימוש בכלי-זיון גרעיניים במלחמות-מוגבלות — ממליצים המלומדים כולם, כאיש אחד, שנקיים כוחות "מקובלים", שיספיקו בש"ביל שנוכל להלחם מלחמה לא-גרעינית. אף אלה השמים דגש בהשענות על כלי-זיון אטומיים, והמאמינים כי אפשר לה"שיג שמלחמה גרעינית תשאר מוגבלת, פוסלים בכל-זאת את נוקשותה של מדי-ניות צבאית המאדירה יכולת-גרעינית על-חשבון עצמה "מקובלת". ברם, דומה כי אך מעטים עמדו על העובדה שהיוכוח כבר הפך אולי ל"אקדמאי", במובנה המחשי של המלה: שכן ספק הוא אם עודנו מסוגלים ללחימה-של-מש במל-חמה "מקובלת".

מקורותיה של ה"תלות הגרעינית"

דא עקא, אותם מחברים מלומדים אינם היחידים בקבלם כדבר-מובן-מאליו את דבר יכולתנו הטכנית והטקטית להלחם מלחמה ורעינית מוגבלת. ברור שארה"ב לא היתה בשום אופן כה מרחיקה לכת בציווד כוחות-הקרקע שלה בכלי-זיון גרעיניים, לולא היה מספר נכבד של אנשי-צבא אחראיים בטוח בכך שיכול-יוכל להשתמש בכלי-זיון אלה. עתה, לאחר שחיבו עצמם, ואת המדינה, לשים את מבטחם ביכולת-גרעינית — ספק רב אם ישנו לפתע אנשים אלה את עמדותיהם. אנשי-צבא והאזרחים המותחים ביקורת על מעמדנו הנוכחי, בהיותם משוכנעים כי התפרקנו מנשקנו מבחינת הדרוש בש"ביל התמודדות מכל סוג שהוא — פרט לחילופי-מהלומות תרמו-גרעיניים שלר-חירסן — יקשה עליהם לסתור חות-דעת כה אדירה של מומחים צבאיים רש"מיים; ובשביל שיהיה להם סיכוי כלשהו להשיג זאת, יצטרכו להצביע על ראיות נחרצות באמת. לפיכך, בשביל שניתן יהיה לקבוע האם עמידתנו הצבאית הנר-כחית הולמת את הצורך, ואם לאו, יש הכרח לסקור-מחדש, באופן יסודי וחסר-פניות, את הרקע ואת סוגיות היסוד. שומה עלינו להעריך את מעמדנו הצבאי על בסיס "גלובלי" (כל-כולל), בהביאנו בחשבון גם את התרומות שבעלות-בריי-תנו תרמו, ועוד יכולות לתרום. בצד מס' פר צוויי-סוד אסטרטגיים הכרחיים, מז'דקרים שלושה גורמים ראשיים, שהם

רביעי* — בין הזרעות. מכאב היה לחיל-הצבא לחיות בהכרה זו שהאומה רואה אותו חשוב פחות לבטחון-המדינה מאשר חיל-האוויר, צי-המלחמה וצבא-הצי. אולם בשביל אלה המשוכנעים כי חיל-צבא חזק הוא דבר שאי-אפשר בלעדיו למעמדנו בתחום ההרתעה וההגנה — היו מכאיבות עוד-יותר ההקצבות הצמוקות בשנים האחרונות לצרכי חיל-הצבא. שכתוצאה מהן נתדלדלו עצמתו וכושר-הלחימה שלו.

נקל להבין שחיל-הצבא החל מחפש נאשות אחרי כלי-נשק, תפיסות ונוסחאות אסטרטגיות, שיהיה בהם לא רק לאפשר לו בסיס נוח יותר להתמודדות זו במאבקי התקציב, אלא גם ירשו לו לקיים לפחות מקצת מאותה עצמה ללחימת-קרקע. שאנשי חיל-הצבא סבורים כי חיונית היא לבטחון-האומה. נראה היה למתכננים בחיל-הצבא שזאת ניתן היה להשיג על הצד הטוב-ביותר על-ידי פיתוח מהיר ככל-האפשר של כושר-גרעיני משל הצבא עצמו. וכידוע, תאמה בחירה זו את קורה-מדיניות הכללי של הממשלה, שהעדיף להוציא כספים על כלי-נשק מאשר על אנשים. כך, בלכתו ב"קו ההתנגדות הפחותה", נדחף חיל-הצבא אל החלטתו ל"גרען" את עצמו. מעטים הם המשקיפים האחראיים שהיו מותחים ביקורת על החלטה זו — אילו קוימה גם עצמת-הקרקע ה"מקובלת" לכל-הפחות עד שייבחנו ביסודיות, וייקבעו, כל יכולתם ומגבלותיהם, עד-תומם, של כלי-הנשק הגרעיניים בלחימת קרקע, ועד שתעובד ותגובש דוקטרינה שתהלוס צרכי ניהול מלחמה במציאות, לא היו לחיל-הצבא הפנאי והאפשרות לפתח דוקטרינות טקטיות מקיפות באשר לתפעולם של כלי-הזינו החדשים, לפני שהחלו משבצים בהדרגה את הללו אל תוך המבנה המצמק של כוחות-הקרקע-הלוחמים. במידה שפותחו "דוקטרינות" כאלה, היו בהכרח "גזרות-לפידרישות-המוזמין" וערוכות-בחפזה.

גורם חשוב אחד להחלטה האמריקנית להתרכז בפיתוח יכולתם הגרעינית של כוחות-הקרקע (או אולי — לביסוס שניתן לה לצורך הנמקה-הגיונית) היתה הנחתנו כי בעלי-בריתנו (וביחוד — באירופה) הם שיעמידו את הכוחות ה"מקובלים" אשר — ביחד עם עצמתנו הגרעינית — יהנו לצבאות-המערב את הכושר הכפול: ללחימה גרעינית — או לזו ה"מקובלת". ברם, בעלי-בריתנו לא ראו כל טעם מדוע עליהם לשאת בעול המעמס, הבלתי-אהוד על העמים, של כוחות-קרקע "מקובלים" גדולים, אם אין אמריקה עושה כן. ככל שקטן-והלך כוח-האדם הצבאי שלנו — כן קטן-והלך גם כוח-השלהן. כתוצאה מכך, נאלצה נאט"ו לשים מבטחה, בשביל הגנת אירופה-המערבית, בכלי-זינו גרעיניים בלבד — כשבעלי-בריתנו כמעט ואינם מספקים, מצד-הם, יותר מאשר אבטחה-מקומית לטילים ולבסיסי-אוויר אמריקניים.

האחראיים לבטחון העולם-החפשי, שהשתוקקו לרכוש בטחון זה במחיר זול ככל-האפשר, הלכו אף הם בקו ההתנגדות הפחותה — והעניקו להכרח מעמד של סגולה חיובית כביכול. כדי ליצור נקודת חיבור בין בטחונה של אירופה להרתעה הגרעינית ארוכת-הטוח של אמריקה, הכריזה נאט"ו כי

בעיקר קבעו את האיוון הנוכחי בין סוגי-הכוחות הצבאיים השונים שלנו: ה"מחוך התקציבי", היריבות הבין-זרועית והנקיטה בקו ההתנגדות-הפחותה. גורמים אלה פועלים אהדרי במהלך התפתחותן של המדיניות-הצבאית שלנו-עצמנו ושל אלו אשר לבעלי-בריתנו; וכן קיימת פעולת-גומלין נוספת מסוג זה — בין קוי המדיניות השונים הללו שנבחרו על-ידי כל אחת מבעלות-הברית. תקציבים צבאיים — שני מרכיבי יסוד בהם — הוצאות על רכש — והוצאות על כוח-אדם. היוקר, המאמיר בשיעור דמיוני-ממש, של כלי-הנשק החדשים — שהוחמר עוד יותר על-ידי קצב ההתישנות המוחש של הנשק — גרם לעליה מסחררת בהוצאות הרכש. על כן היה על הממשלה לבחור בין הוצאות-צבאיות כוללות מוגדלות — או הוצאות מוקטנות על כוח-אדם — או קיצוץ במערכות-נשק מסוימות. ממשלת איזנהאור, בהיותה מודאגת פן יחלישו הוצאות מוגדלות את כלכלת המדינה באורח חמור, ניסתה ליצב את ההוצאות הצבאיות על-ידי נקיטה בצעדים חריפים בשתי הזיתות התקציביות: קיצוצים כלליים בכוח-אדם, מזה — וביטולן של כמעט כל אותן רכישות נשק וציוד שלא תרמו במישרין לעצמת-ההרתעה הגרעינית שלנו. מובן מאליו שחיל-האוויר, עם פיקוד-האוויר-האסטרטגי שלו — וצי-המלחמה, עם כוחות-המהלומה של נושאות-המטוסים שבו, וצוללות טילייה-פולאריס — סבלו פחות מקיצוצים אלה, מכפי שסבל חיל-הצבא.

אף-על-פי-כן ה"מחוך התקציבי" הצר במידה מסוימת את התפתחותם של כל הזרעות, והוא חרקיף עוד יותר את נטיות-היריבות הבין-זרועיות שהיו כבר בלאו-הכי עזות ועמוקות-שרשים. התוצאה היתה מאבק בין-זרועי תלת-סטרי מר וממושך, שניטש במסדרוני הפנטגון — לאורך "שדירות-פנסילבניה" שבושינגטון המשתרעות מן "הבית-הלבן" ועד לבניין-הקונגרס — ובמידה מסוימת אף בעתונות שברחבי המדינה. יתכן שקציני-התכנון שבכל אחת ממשות הזרעות מקדישים למאבק פנימי זה יותר זמן מאשר להת-כוננות למלחמה אפשרית עם רוסיה.

לוחמי ה"פנטגון" מכל זרוע וזרוע — משני מניעים עיקריים באה השראתם. האחד הוא הכמיהה — הטבעית, האנושית עד-כדי ילדותיות, שריח קל של בצע נודף הימנה — לזכות ב"פרוסת-העוגה הגדולה-ביותר". למרבה הצער, דומה כי מניע זה — הוא המודגש על-ידי ידיעות-העתונות הדנות בענין תגרות פנים-פנטגוניות אלו. ההגינות כלפי אנשי-הצבא המקצועיים שלנו מחייבת להקדיש יותר תשומת-לב למניע המדרבן אותם הרבה יותר: הדאגה הכנה לבטחון האומה ולכוננות צבאית. כל קצין חש מיד בחריפות בחובת אותו זרוע או חיל, בו הוא משרת, להיות מוכן כיאות, ככל שהדבר אפשרי, למילוי תפקידו בהגנת המדינה מפני כל איום צפוי. על כן הריהו ער ורגיש לגבי המשמעות הבטחונית של כל קיצוץ בכוח-האדם של זרועו או בצידו, ושואף למנוע קיצוצים אלה — ואפילו יהיה זה על-חשבון שאר הכוחות המזוינים. אם יקרה ותיכפה שוב מלחמה על ארצות-הברית — רוצה הוא להיות בטוח בכך כי זרועו-שלו, לכל הפחות, תימצא מוכנה ככל שניתן בידי-אנוש להשיג זאת.

מזה שנים אחדות מחזור היה לחיל-הצבא כי הוא מפסיד במאבק הבין-זרועי, וכי הוקצה לו מקום שלישי — או אפילו

* דהיינו — אם יובא בחשבון גם מקומו המיוחד-בימינו במסגרת הכוחות-המזוינים האמריקניים — וטענותיו לתפקיד מרכזי במלחמה — של "צבא-הצי" (קורפוס ה"מארינס") של ארה"ב, הנהנה מתמיכה רבתי-כוח בשני בתי הקונגרס. — המער.

האסטרטגיה שלה קובעת הפעלה מידית של כליזון גרעיניים טקטיים כנגד תוקפנות סובייטית באירופה — ויהיו אשר יהיו כליזון בהם ישתמשו הכוחות הסובייטיים בהפתח מעשי-האיבה.

ספקות חדשים

משני צדי האוקינוס האטלנטי הובעו לאחרונה ספקות לגבי אסטרטגיה זו של נאט"ו. באנגליה, לפני שנה ויותר, הצהיר גנרל-לויטננט סר ג'והן קאויל — כשהוא מודה בצורך באסטרטגיה הגרעינית של נאט"ו — כי "התקפה סובייטית במלוא-העצמה אי-אפשר יהיה להדוף מבלי להזקק להרעשה-גרעינית, מאסיבית על מקורות-העצמה שברוסיה". ברם — המשיך הוא — במקרה זה אין כמעט ספק שבריטניה תושמד בחילופי-המהלמות התרמורגרעיניים שיבואו בעקבות מעשה זה. "זוהי, איפוא, הבעיה", סיכם, "אם לא נפעיל את ההרתעה הגרעינית — סופנו להיות מובסים; ואם אמנם נפעילה — כי אז אין מנוס מכך שנקפד בכך את פתיל חינו".

בינתיים החלו קצינים מחיל-הצבא האמריקני מביעים ספקות גדלים-והולכים באשר לתבונתה של התקשרות נמרצת זו שקשרו עצמם אל הנשק הגרעיני. בחשבם לפי קווי-מחשבה הדומים למדי לאלה שכבר הוזכרו בדברנו על המחקרים האקדמאיים שנתפרסמו-ברברים, שוקלים גם אנשי-מקצוע אלה שבחיל-הצבא את שיקולי ה"בעד" וה"נגד" של לוחמה-גרעינית "מוגבלת", ובאיוז מידה רצוי לקיים כושר כפול בלוחמת-קרקע. — תוך אפשרות לבחור או באמצעים גרעיניים או באלה ה"מקובלים".

אף-על-פי שחיל-הצבא רוצה עדיין לשעשע עצמו באמונה כי נשארה בידו מידה כלשהי של כושר כפול זה, המשמש עכשיו נושא לויכוח בעתונות-החיל — הרי למעשה נאלצת מרבית אנשי-הצבא להודות כי הגענו לנקודה בה אין עוד ביכולתנו להלחם להימיה-שלי-ממש במלחמה "מקובלת" מוגבלת, כנגד התנגדות שעצמתה תדמה לזו בה נתקלנו בשעתו בקוריאה. עם זאת, מקוים הם כי מכלול כלי-הזון הגרעיניים החדשים של חיל-הצבא יאפשר לו להשיב מענה הולם על כל תוקפנות קומוניסטית. ברם, בעסקם בפיתוח דוקטרינות, ובעיבוד קווי-אסטרטגיה, להפעלת כליזון אלה — החלו שאלות מדאיגות ומרגיזות מציקות לאחדים מאנשי-התכנון של חיל-הצבא: האמנם אפשר במציאות להלחם מלחמה-גרעינית מוגבלת? אפילו נתעלם מן הבעיות המדיניות והמורליות הכרוכות בבעיה, הרי השאלה עומדת בעינה: האם מעשה רצוי או נאות הוא להשתמש בכליזון אטומיים — האמנם יכולים אנשים ומכונות, בפועל, להתקיים ולפעול בתנאי לחימה גרעינית?

בעבר, תמיד מצאה האנושות דרכים לסגל עצמה לכליזון ולתנאי-קרב אשר, במבט ראשון, נראו כבלתי-נסבלים. במאה הייב הטילה הנצרות איסור על השימוש ברובה-ההקשת (בליסטרתי-היד) ה"בלתי-אנושי". המקלע בן המאה היי"ט חולל תמורות מרחיקות-לכת בטקטיקה של המלחמות שהתנהלו לאחר-כך — אך לא עשה (כפי שחזו רבים) את הלחימה לבלתי-אפשרית. בני-אדם השכילו לשרוד ולהלחם על אף השימוש הנרחב בגיהור-העל במלחמת-העולם הראשונה — ועל

את השמתן של ערים שלמות על-ידי הפצצות-מן-האוויר במלחמת-העולם השנייה.

לאור דבריי-הימים, נראה זה הגיוני שהמנהיגים הצבאיים של היום יתנו אימון בלתי-מסויג ביכולת האדם לסגל עצמו לכל מסיבות-קיום חדשות, שעשוי הוא ליצור באמצעות כלי-השמדה משופרים. חוברת רשמית שפורסמה לאחרונה על-ידי צבא ארה"ב, והדנה ב"קרב-הקרקע העתיד ודרישותיו", מדגימה כיצד מתארים לעצמם אנשי-הצבא שלנו מלחמה גרעינית מוגבלת. הדוקטרינה היא זו של "הקרב-רחב"; ותמציתה — הניידות. כלי-רכב אוייריים מנמיכי-טוס חייבים למלא בה תפקיד רב*. בעיקרו של דבר, חוזה הדוקטרינה שדה-מערכה אטומי רחב ועמוק, שבו יחידות טקטיות, הפוזרות פיזור נרחב, תתרכזנה מדי-פעם היש-מהר לשם ניהול קרב — ואחר-כך תתפזרנה באותה מהירות. יחידות אלה, שתהיינה בעלות טוח מבצעי נרחב, תהיינה מוכנות בכל-עת לקרב, על כל צורותיו. מפקד של כוחות-קרקע צריך לאפן את האויב, להשמידו באש אטומית — ואחר-כך להיות מוכן לנצל את פעלה של האש על-ידי "ניידות מידית". פיזורם של מתקנים מנהלתיים ולוגיסטיים יהיה הכרח חיוני.

"ראשית", מצהירה חוברת-קובעת-דוקטרינה זו, "עלינו להגיד דיל את יכולתנו לאפן מטרות-אטומיות. שנית, עלינו להגדיל את יכולתנו להנחית אש אטומית. שלישית, שומה עלינו להקטין את אפשרויות גילוינו על-ידי האויב. רביעית, עלינו להגדיל את כושרנו לנצל את תוצאות עצמת-האש שלנו... עצמנו..."

כמו לוחמת ציים

סופרים צבאיים אחדים דימו חזון זה של לחימת-הקרקע בעתיד ללוחמת ציים בים. סבורים הם שכל-אחת מהיחידות הניידות של צבא-העתיד תצטרך להיות "נושאת-עצמה" לחלוטין, בדומה לאניות מלחמה: נושאת אספקת-השלה, מאחזקת ציוד-ההיא, חפשיה מתלות בתדלוק תכוף**. כהשלמה לכוחות ניידים אלה רואים המומחים הללו צורך בעמדות-הגנה ניידות, מובטחות באמצעות מחסה כבד, חפרות עמוק באדמה, וחסינות מפני כל נזק זולת פגיעה-ישירה על-ידי פצצת-המגטון הגדולה ביותר. עמדות כאלה, המגינות על אזורי-מפתח או ערים חיוניות, תאלצנה תוקף לדכו כוחות גדולים — אשר יהפכו אזי לפגיעים להתקפת-נגד אטומית תכליתית.

פיזור, ניידות, קיום-עצמאי של יחידות, עצמת-אש אטומית גדולה — אלה הם המושגים המוזכרים בתמידות בכתבים רשמיים ולא-רשמיים על אודות הדוקטרינה הטקטית החדשה. היש יסוד לבטחון, הקיים לכאורה, שאמנם אפשר יהיה להגשים סוגי-יכולת אלה בתנאים גרעיניים? הסיבה לפיזור, היא, כמובן, הרצון להמנע מלהציג בפני האויב מטרה "כדאית" לכליזונו האטומיים. לא זו בלבד שיחידות הפוזרנה

* הכונה כאן לא רק למטוסים, "קבועי-כנף" (כולל, במיוחד, מטוסים קצרי-המראה-ונחיתה, ואלה הממריאים-אנכית) אלא גם להליקופטרים, ל"כלי-רחף" ולצורות חדשות אחרות של אמצעי תנועה באויר. — המער.

** הכונה כאן, כמובן, לצורותיה הנחזות השונות של הנעה גרעינית. — המער.

או נעמוד, בכל זאת, בפני משימה טכנית אדירה — וזאת בגלל המרחקים המבצעים המוגדלים, המחייבים מכשירי קשר ארוכי-טווח יותר, שיגולו ממילא חלק רב יותר, מקשת התדירויות באותו איזור-מבצעים, בעיה גדולה עוד יותר לגבי מהנדסי האלקטרוניקה היא הבעיה כיצד לקיים תקשורת מהירה וחפשית-מהפרעות-אויב, בין כוחות הפזורים-מאוד, לנוכח מאמץ-שיבוש-והצרמה נמרץ מצד היריב.

האם הדבר הוא בנוח-אנוש?

אולם אפילו ניתן יהיה להתגבר על המכשולים הטכניים במידה הדרושה להבטחת אותה תקשורת מידית ואמינה, החיונית כדי להגשים את תפיסת-ה"ניידות-והפזור" שבמבצעים — הרי הבעיות המעשיות בשדה-הקרב גופו תהיינה כבירות. תכונות-אופי, שהן בטבע האדם, עלולות לסכל כאן אף את מאמצי-הפיתוח-השכלול הטקטיים והטכניים רבי-המעוף ביותר.

כיצד, דרך-משל, תקוים רוח-הגייסות, אצל קבוצות ובודדים פזורים, בתנאיה האימתניים של לחימה גרעינית? אנשים זקוקים גם לידעויות וגם לחברה, שיעזרו להם לעמוד למול פני סכנה. המכלול המגוון של דרכים — מהן הבלתי נראות

על-פני מרחבים גדולים, אלא יהיה גם פיזור מוגבר של חיילים בתוך היחידות. אולם מה ימנע את הסתננותם של תוקפים, הפוזרים במידה-שווה, אל תוך עמדות-ההגנה, או דרכן? לנוכח שאלה זו פונה מחשבתך, בדרך-הטבע, אל אותם התקני-מכ"מ חדשים משופרים, שהנם כה רגישים — כפי שמסופר לנו בעתונות — שיוכלו להבחין ממרחק רב בין דמויות גבר ואשה על-ידי גילוי השוני מחויבי-הטבע בתנועות הילוכם. אך כלום יוכלו התקנים כאלה להבחין בין שוטטותם של אנשינו-אנו המפוזרים בשטח, לבין אלו של אנשי האויב? סימנים מוסכמים, או ציוד-איתות מיוחד — אפשר לחקותם; ואמצעי-זיהוי מורכבים אף יגבילו ללא-ספק את הניידות אותה אנו מבקשים.

אף אם נניח שיוכלו-יכולו לבצע את משימותיהם בהיותם פזורים — כיצד בכל-זאת תקוים השליטה הפיקודית על חיילים-פרטים ויחידות אלה, המרוחקים מרחק רב זה מזה? התשובה הקלה היא: לספק לכל פרט, או לכל כלי-רכב, אמצעי-קשר אלחוטי כלשהו. נאמר שיעלה בידי מהנדסי אלקטרוניקה לבטל את המגבלות לגבי מספר התדירויות העומדות לרשותנו — מגבלות אשר בעבר הכבידו באורח כה חמור על השימוש באלחוט במבצעים גדולי-ממדים; גם

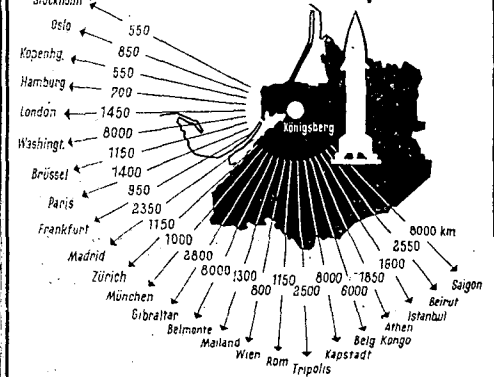
נוח-הפגיעה ה"טילי" הסוביטי - באספקלריה אמריקנית

המפה הניתנת כאן, המדגימה את עריכתו כלפי-מערב של הנשק-הטילי הסוביטי "לטוחי-בינים" — הורכבה על-ידי מיניסטרוי-המלחמה המערב-גרמני ונתפרסמה בירחון צבאי אמריקני, בשלהי שנת 1961.

בחירת העיר קלינינגרד (לשעבר — קניגסברג, בירת פרוסיה-המזרחית) כנקודה המרכזית במר"ם הסכמטי — באה, כנראה, בשל הרצון להדגים את גמישות הפניתו לתפעול בכיוונים שונים של הנשק הטילי "לטוחי-בינים" (אשר הערכות השונות מרחק-פעולתו נעות בין 1,500 ל-3,000 ק"מ); נוסף על "סוללות-הטילים הקבועות מצויים טילים ונשק טקטי מסוגים שונים ברשות הכוחות הסובייטיים שבארצות השונות בהן הם חונים. העיר בלמוני-טה שברשימת הטוחים — בחופה של ברזיל.

הטווח של טילים בין-יבשתיים סובייטיים (שנבחן והוכח): 12 000 ק"מ

לעין, המתבצעות „בגניבה“ ומהן הפורצות כשואה אדירה — שבהן יכולים אמצעי־ההשמדה בני־זמננו לסכן יחידות בשדה־הקרב הגרעיני, מעמיד את קשרי־הליכוד שמקורם במשמעת ובאימון, במבחן גדול־יותר מכפי שהיה זה אי־פעם בעבר בימי־מלחמה.

מפקדים שבכל דרג ידרשו עתה מפקדיהם רמות כאלו של משמעת, אחריות, ידע ויכולת, אשר פשוט אין להשיגן בכמר־יות־גדולות בקרב אותו חומר־גלמי אנושי שנקרה, למשל, לכותב השורות הללו בדרכו הצבאית. נוח מאוד לו, „לפנט־גון“, להכריז כי חיל־הצבא „מוכרח להיות מורכב מאנשים באיכות מעולה“. היכולה האומה לספק איכות כזאת, שתהיה מצויה באנשים מלכתחילה, באותם מספרים גדולים הנדרשים לצורך זה?

הדוקטרינה החדשה מקוה להשתמש ב„ניידות מידית“ בשביל לרכו עצמת־אש אטומית, מכונות ואנשים על־מנת לכבוש יעדים או להשמיד כוחות־אויב — ולהתפור אחרי־כן שוב, בטרם יוכל האויב להנחית אש־נגדית תכליתית. אך אם מקוים אנו שיהא לנו הכושר לפעולה כה מהירה ותכליתית, הרי אסור לנו להניח כי הריצות האויב תהא פחות־המזה. לפיכך, עלינו להניח כי ריכוזינו — ותהא אשר תהא המהיר רות בה יתבצעו — עלולים למשוך אליהם תגובה וריזה ומדויקת מצד כלי־הזון הגרעיניים של האויב; וכי הנוק והאבירות שלנו עלולים להגיע לממדיה של שואה.

כמה נזק וכמה אבירות, תוכלנה יחידות ניידות ונושאות־עצמן אלה לספוג — ועדיין להיות מסוגלות לפעול? צריך לקוות כי אנשי־נראנו יהיו קשיחים, אמיצי־לבב ורבי־תושיה לפחות כאנשי האויב — אשר ניתן להניח כי יספגו אף הם מהלומות דומות. אולם כושר מבצעי יכול להתקיים רק כל עוד נותר לאותם אנשים, מכונות, כלי־הזון ואמצעי־תקשורת שישרדו מן המהלומה, משהו מליכוד־צוות, המאפשר לקיים פיקוד עליהם. מה התכלית שתצמח ממחיצת התנגדותו של האויב, אם — תוך כדי כך — יאבד לנו כושר־נראנו לנצל את ההצלחה. וכמה פעמים אפשר להעמיד אנשים יחידות במבצעים הנוקבים של לחימה גרעינית?

יסוד־מפתח בדוקטרינה המתפתחת והולכת שלנו הוא „יכולת מוגדלת להנחית אש אטומית“. שעה שהכוחות הניידים של שני הצדדים נאספים כדי להתמודד על השליטה על איזור חיוני, ניתן לצפות לריכוז רב של התפוצצויות אטומיות־טקטיות באיזור מוגבל־יחסית, ותוך פרק־זמן קצר.

אין כל הבדל אם צד אחד, או שני הצדדים, הסכימו מראש — במפורש או בהסכמה־אילמת — לקיים גבול־מכסימום כלשהו בדבר מידת־ריכוזם של פיצוצים גרעיניים. בלהט הלחימה ובלחציה, מיהו „שופט“ שיכריזו מתי הושג התחום שנקבע? איזה מפקד יימנע מרצונו מהגיב על מהלומתו האחרונה של האויב? אף אחד משני היריבים לא יוכל להרשות לעצמו להניח בידי הצד השני את היתרון בחילופי־המהלומות; שום מצביא לא יוכל ליטול על עצמו את הסיכון שבהקרבת יחידות־מפתח אם נראה לו כי יוכל להצילן על־ידי הפעלת מגטונים מרובים־יותר על־קילומטר־מרוכב מכפי שהוסכם קודם לכן. כדורי־אש־השלהבת* — אפילו של כלי־זון „נקיים“ מנשורת — יוטלו במתכון באופן שיספגו לתוך הענן

עפר ועיי־חרבות שיהפכו לרדיו־אקטיביים — על־מנת להביא לדי נפגעי־קרניה מרובים יותר; כל עוד יהיו בנמצא כלי־זון גרעיניים, ישתמשו בהם מטעמי „הכרח צבאי“.

איזור־הלחימה יהפוך באופן בלתי־נמנע למדבר ציה. קשה לחזות כיצד אפשר יהיה להניע אנשים להוסיף ולהלחם באזור רים רדיו־אקטיביים אלה. ומה בדבר אלה שספגו „מנות־קרניה“ קטלניות? האמנם יימצאו כה חדורי תחושת־חובה ומשמעת עד כי ימשיכו — כל עוד יהא הדבר בכוחם — להלחם לחימה־של־ממש?

די יהיה במספר מועט בלבד של התנגשויות בין כוחות גרעיניים פזורים, בשביל להפוך אזורים נרחבים לשטחים שאין להתקיים בהם. אפילו נתעלם מן התוצאות הפיזיות לאוכ־לוסיה האזרחית, ומן הלחצים המדיניים שיופעלו על ממשלות, הנך מהרהר ותוהה כיצד יוכלו הכוחות שישרדו בחיים אצל שני הצדדים היריבים, להסתער זה על זה כדי להמשיך במאבק.

מהירותן של יחידות נושאות־עצמן אלה, וההיעזרות הרבה ברכב־אוויר**, תאפשרנה אולי התקדמויות דרך ישימונים רדיו־אקטיביים אלה, או מעליהם, בלי סכנה חמורה ללוחמים. אך בעוד שכלי־תעבורה בעלי הנעה גרעינית (שטרם נראים באופן) יוכלו להתקיים ללא תדלוק — לא יוכלו אנשים להתקיים ללא תספוק. הכרח שיהיו להם מזון ומים. מים בלתי־נגועים יהיו בודאי נדירים, וביחוד מאחר שאפשר בנקל להשתמש בכלי־הזון החדשים — לרבות אלה הכימיים והביולוגיים, וכן הרדיו־אקטיביים — בשביל למנוע את אפי־שרות השימוש במקורות־המים המצויים.

אספקת מזון היא אולי הבעיה הרצינית ביותר העומדת בפני יחידות־קרב גרעיניות אלה; אך גם מבחינות אחרות קשה לא־פחות — אם לא בלתי־אפשרי — להגשים את השאיפה ליחידות שתהיינה נושאות־עצמן בשלמות. שום יחידה לא תוכל להיות נושאת־עצמה במידה כזו שתמשיך לפעול באורח תכליתי גם אחרי שיאבדו לה אנשים רבים־מדי כתוצאה מהיפגעות ומחלה. ושום מכונה מעשה־ידי־אדם לא תוכל להיות כה מושלמת שאפשר יהיה לקיימה בכושר מבצעי בכל המסיבות — וביחוד אם סבלה היחידה אבירות או נזקים בהתנגשות גרעינית.

לפיכך, הכרח יהיה להמציא ליחידות אלה מזון, אנשי־תחלופת וציוד ממינים שונים. כיצד ייעשה הדבר בשדה־קרב בעל עומק ורוחב ללא־תקדים, ואשר בו אפשרי להינתר־בחיים רק על־ידי תנועה מתמדת ופיזור נרחב? אם יבוצע שיגור המצרכים ברכב־אוויר, או באמצעות טיל ארוך־טווח, אל נקודה מסוימת שצוינה על־ידי היחידה המקבלת — יגרור מעשה זה, באופן בלתי־נמנע, אש אטומית מצד אויב דרוך וערני. אפילו תאורגן אספקה יעילה, הנה בעית פיננסי הנפגעים — דבר חיוני, אם רוצים לשמור על ניידות — נראית קשה עוד יותר. ישתמשו לכך ללא־ספק ב„רכב־אוויר“ אורגני של היחידות; אך כיצד ניתן יהיה לאסוף את הנפגעים לצורך פיננסי, מבלי למשוך אליהם את אש־האויב? פיננסי בודדים יהיה אפשרי בלוחמה־אטומית, אפילו פחות מאשר בלוחמה „מקר

* המתהוים סביב נקודת־פיצוץ של מטען גרעיני. — המערך.
** ראה הערכת־שוליים הראשונה בעמ' 6. — המערך.

בלת"; שכן עדימהרה תהא היחידה כולה מועסקת בליווי-נפעים אל העורף.

הוצאות שאין להעלות על הדעת

לכאורה הושגה התקדמות ניכרת בפיתוח שיטות תיאורטיות לפיזור מתקני-בטי-לוגיסטיים. ברם, התקנתם למעשה של "בטיסים פזורים" כאלה מותנית במציאתן של כמויות ציוד גדולות, אשר אופין המורכב ויוקרן הם ממש דמיוניים. האמצעים הנחוצים לחלוקת האספקה והמצאתה ליחידות הלוחמות — אם יהיה דבר זה בר-בצוע — ודאי שיוסיפו הרבה על יוקר זה. כיום אין להעלות על הדעת שארה"ב תישא בהוצאות הכרוכות באגירת ציוד כזה בכמויות הדרושות; עם זאת, שיטות האספקה הקיימות — פגיעות עדי-ליאוש. לצייד את הכוחות-הלוחמים של המדינה באותו ציוד הדרוש בשביל שאפשר יהיה להביא בחשבון מלחמה-גרעינית מוגי בלת — דבר זה היה מצריך הגשת דרישות תקציביות אסטרונומיות — אשר הכוחות-המזוינים לא יהינו כלל לה-גישן כעת. אולי, אילו ניתן היה להציג את הבעיה במערומיה, בנוסח שאינו משתמע לשת"פנים — היתה האומה מוכנה להביא את הקרבן הכספי הדרוש. אולם התמונה הנפרשת לפנינו כיום הנה מבולבלת ללא-תקנה, כשסוגיות של יכולת-טקטית שזורות ודבוקות, לכאורה ללא-הפרד, בבעיות מדי-ניות-אסטרטגיות ובפלוגתות בין-זרועיות. אכן, אין פתרון מהיר וקל לסוגיות ולפלוגות אלה. אולם הסוגיות היו נעשות בהירות-יותר, והפלוגות ניתנות יותר לפתירה, אילו היו הענינים הראשיים — ראשונים לבירור ולסידור. צורה-כרח הוא שהמטה-המשולב של כלל הכוחות-המזוינים אשר לארה"ב ומטותיהן של הזרועות יתבוננו מחדש, במבט רענן וחסרי-פניות, בבעיות תיאום הדוקטרינות האסטרטגיות והטקטיות שלנו עם מציאותה של מלחמה-מוגבלת. אם ההשגות הטק-טיות הנוכחיות שלנו מוטלות בספק — כי אז האסטרטגיה שלנו איננה "נכוחה". בטרם ניגשים לנסיון לפתח דוקטרינה אסטרטגית, חיוני לקבוע את השגות-היסוד הטקטיות, שעליהן חייבת דוקטרינה זו להתבסס. את הטענה לצורך בפיתוח יכולתנו לנהל מלחמות-גרעיניות מוגבלות אי-אפשר להציג באורח משכנע, כל עוד לא יוכח שכל השאלה כולה אינה אקדמית-גרידא. חיל-הצבא, ביחוד, מוכרח להרחיק-לכת יותר בהוכחת אפשרות-ניהולם של מבצעים בתנאים גרעיניים, בטרם יוכל לפתח דוקטרינות בעלות-טעם שתהיינה מבוססות על מלים כה רבות-רושם כניידות, תקשורת ופיזור.

אין ספק, הצהרות ברורות ונחרצות של החלטתנו הנחושה להפעיל כלי-זין גרעיניים במלחמות מקומיות או מוגבלות תורמות הרבה לגורם ההרתעה. אולם הכרזתו הבוטחת של חרושצ'וב בדבר כונתו לשים מבטחו ב"חימוש בן-זמננו" מעידה כי שניים יכולים לשחק משחק-הרתעה זה. האם משמעותן של הצהרות אלו היא שהרוסים פתרו את הבעיות הטקטיות והאסטרטגיות? לאו דוקא. סביר יותר שהן משק-פות הערכה מאוד-מעשית של מבוכתנו אנו ושל מידת-יכולתנו המסופקת כתוצאה מכך, בלוחמה גרעינית ו"מקובלת" כאחת. אין כמעט ספק שהערכת-מצב אוביקטיבית מבטיחה לממשלה הסובייטית כי יכולה היא לשמור על יתרון טקטי די-גדול באירופה, בשחררה, בה בשעה, חלק ניכר מצבאה לשם חיזוק הכלכלה הסובייטית.

בין אם פיתחו הכוחות הסובייטיים דוקטרינה משביעת-רצון לתפעול כלי-זין גרעיניים טקטיים, ובין אם לאו — והיה אשר יהיה טיב הפתרונות שאולי מצאו הם לבעיות אלה — שרירה וקיימת העובדה שבעיות אלה עודן מצפות לפתרון על ידינו. אם רוצה מנהיגותנו החדשה לצעוד, באופן ממשי ותכליתי, אל עבר "אופקים חדשים" — עליה להקים את העצמה-הצבאית הדרושה לתמיכה במדיניות-החוץ שלה ולאב-טחת בטחון האומה כנגד כל אתגר אפשרי.

אם אמנם אפשר להלחם מלחמה גרעינית מוגבלת — במלים אחרות, אם אמנם אפשר לפתור את הבעיות הכרוכות בכך על-ידי השקעת המאמץ והוצאת סכומי-כסף כבירים — אזי יצטרכו הנשיא והכוחות-המזוינים להציג בפני הציבור והקונ-גרס טיעון משכנע, כדי שיוכלו לקבל את הסכומים הדרושים בשביל להתחיל בהתכוננות-של-ממש. בינתיים, אך הבל הוא להתוכח על מעלותיה של "יכולת כפולה", או להשליך את כל ייבנו על קרני הכושר הגרעיני. מובן מאליו שצריכים אנו לכלי-זין גרעיניים תכליתיים כדי להרתיע את האויב מהשתמש בכלי-זינו שלו כנגדנו. ברם, יכולת-כפולה מושתתת על ההנחה שיש לנו חופש-בחירה בין לחימה גרעינית לבין זו ה"מקובלת"; ואילו כיום, "יכולתנו הכפולה" אינה אלא בחירה בין כך שנשתקע-עצמנו על-ידי שימוש בכלי-זין גרעיניים — או שנשתקע-עצמנו על-ידי כך שלא נלחם כלל. בכל אחד משני מקרים אלה לא יהא ביכולתנו להפעיל עצמה מוגבלת כדי להשיג יעדים מדיניים חשובים. ועל-כן, כל עוד טרם שונה מצב-הדברים שתואר לעיל, נראה כי הבחירה האמתית תהיה בין תבוסה ודאית בהתנגשות מוגבלת — ובין פתיחה במלחמה שלוחת-טרס.